राष्ट्रीय कृषि विस्तार व तंत्रज्ञान अभियानाच्या (NMAET) कृषि विस्तार उप अभियानांतर्गत, राज्याच्या कृषि विस्तार कार्यक्रमांमध्ये सुधारणांकरिता सहाय्य (आत्मा) योजनेंतर्गत सन २०२४-२५ मध्ये तिन्ही प्रवर्गासाठी (सर्वसाधारण, अनु.जाती, अनु.जमाती) चौथ्या हप्त्याचा एकूण रु.१४५८.३३३३३ लक्ष निधी वितरीत करणेबाबत.

**महाराष्ट्र शासन**
**कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग**
**शासन निर्णय क्रमांकः संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.९३/३-अे,**
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२
दिनांक : २७ मार्च, २०२५

**वाचा -**

१. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय यांचे पत्र क्र. एफ.नं.३६-२८/२०१७-अेई/विस्तार कक्ष, दि.१३.०६.२०२४
२. संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.कृआ./सं.आत्मा/वाकृआ/प्रशा. मा./४२७/२०२४, दि.२०.०६.२०२४
३. संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/प.हप्ता/४१७/२४, दि.१९.०६.२०२४.
४. वित्त विभाग शासन परिपत्रक क्र.अर्थसं-२०२४/प्र.क्र.३४/अर्थ-३, दि. ०१.०४.२०२४
५. कृषि व पदुम विभाग शा. नि. क्र. संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.७५/३-अे, दि.०४.०७.२०२४
६. कृषि व पदुम विभाग शा. नि. क्र. संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.९३/३-अे, दि.०९.०७.२०२४
७. कृषि व पदुम विभाग शा. नि. क्र. संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.९१/३-अे, दि.३०.०७.२०२४
८. कृषि व पदुम विभाग शा. नि. क्र. संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.९२/३-अे, दि.२९.०७.२०२४
९. वित्त विभाग शासन परिपत्रक क्र.अर्थसं-२०२४/प्र.क्र.८८/अर्थ-३, दि. १५.१०.२०२४
१०. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन परिपत्रक क्र.बीयुडी-२०२४/प्र.क्र.६९/ अर्थसंकल्प (विघयो), दि. १८.१०.२०२४
११. आदिवासी विकास विभाग शासन परिपत्रक क्र.बीयुडी-२०२४/प्र.क्र.०२/कार्यासन-६, दि. १८.१०.२०२४
१२. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय यांचे पत्र क्र. नं.०४/२३/२०२४-KY, दि.१९.११.२०२४
१३. संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/दु.हप्ता/८४३/२४, दि.२१.११.२०२४
१४. संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/प.हप्ता/८४४/२४, दि.२०.११.२०२४
१५. संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/प.हप्ता/८४५/२४, दि.२१.११.२०२४
१६. कृषि व पदुम विभाग शा. नि. क्र. संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.९३/३-अे, दि.१६.०१.२०२५
१७. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय यांचे पत्र क्र. नं.०४/२३/२०२४-KY(FTS-१५२६३६), दि.२०.०३.२०२५

१८. संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/ती.हप्ता/३०३/२५, दि.२१.०३.२०२५
१९. संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/प.हप्ता/३०४/२५,दि.२१.०३.२०२५
२०. संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/प.हप्ता/३०५/२५,दि.२१.०३.२०२५
२१. कृषि व पदुम विभाग शा. नि. क्र. संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.९३/३-अे, दि.२१.०३.२०२५
२२. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय यांचे पत्र क्र. नं.०४/२३/२०२४-KY(FTS-१५२६३६), दि.२६.०३.२०२५
२३. संचालक(आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/ती.हप्ता/३३६/२५, दि.२६.०३.२०२५
२४. संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/प.हप्ता/३३७/२५,दि.२६.०३.२०२५
२५. संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/प.हप्ता/३३८/२५, दि.२६.०३.२०२५

**प्रस्तावना -**

केंद्र पुरस्कृत राष्ट्रीय कृषि विस्तार व तंत्रज्ञान अभियानांतर्गत ( NMAET) कृषि विस्तार उप अभियान राबविण्यात येत आहे. सदर उप अभियानात राज्याच्या कृषि विस्तार कार्यक्रमांमध्ये सुधारणांकरिता सहाय्य (आत्मा) ही योजना केंद्र व राज्य शासनाच्या ६०:४० अर्थसहाय्याच्या प्रमाणात राबविण्यात येते. सदर योजना सन २०२४-२५ मध्ये राबविण्यासाठी सदर योजनेचा एकूण रु.६२५०.०० लक्ष रकमेचा राज्य कृति विस्तार आराखडा (SEWP) कृषि आयुक्तालयाने उपरोक्त संदर्भाधीन दि.२०.०६.२०२४ रोजीच्या पत्रान्वये शासनास मान्यतेस्तव सादर केला होता. आत्मा योजनेच्या सदर रु.६२५०.०० लक्ष रकमेच्या आराखड्यास राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूरी समितीने (SLSC) दि.३.०५.२०२४ रोजी झालेल्या बैठकीत मान्यता दिली असून त्यानुसार सदर आराखड्यास विभागाकडून दि.०४.०७.२०२४ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे.

त्यानुषंगाने संदर्भ क्र.६, ७, ८, १६ व २१ येथील शासन निर्णयांन्वये रु.३७५०.०० लक्ष इतका निधी वितरीत करण्यात आला आहे.

केंद्र शासनाने सन २०२४-२५ करिता आत्मा योजनेकरिता संदर्भाधीन दि.२६.०३.२०२५ रोजीच्या पत्रान्वये केंद्र हिश्याचा तिन्ही प्रवर्गाकरीता (सर्वसाधारण, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती) रु.८७५.०० लक्ष निधी वितरीत केला आहे, त्यानुषंगाने समरुप राज्य हिश्याचा एकूण रु.५८३.३३३३३ लक्ष निधी उपलब्ध करुन देण्याबाबतचा प्रस्ताव संचालक(आत्मा) यांनी दि.२१.०३.२०२५ च्या पत्रान्वये शासनास सादर केला आहे.

संचालक (आत्मा) यांनी दि.२६.०३.२०२५ च्या पत्रांन्वये केलेल्या विनंतीस अनुसरुन, सन २०२४-२५ करिता केंद्र पुरस्कृत राज्य कृषि विस्तार कार्यक्रमांना विस्तार विषयक सुधारणा करण्यासाठी सहाय्य उप अभियान (आत्मा) या योजने अंतर्गत तिन्ही प्रवर्गाकरीता (सर्वसाधारण, अनु.जाती, अनु.जमाती) चौथ्या हप्त्याकरिता केंद्र हिस्सा रु.८७५.०० लक्ष व राज्य हिस्सा रु.५८३.३३३३३

लक्ष असा एकूण रु.१४५८.३३३३३ लक्ष इतका निधी आयुक्त (कृषि) यांना वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्याबाबत शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे -

**<u>शासन निर्णय</u> :**

१. सन २०२४-२५ करिता केंद्र पुरस्कृत राज्य कृषि विस्तार कार्यक्रमांना विस्तार विषयक सुधारणा करण्यासाठी सहाय्य उप अभियान (आत्मा) या योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी तिन्ही प्रवर्गाकरीता (सर्वसाधारण, अनु.जाती, अनु.जमाती) चौथ्या हप्त्यापोटी केंद्र हिस्सा रु.८७५.०० लक्ष (रूपये आठ कोटी पंच्याहत्तर लक्ष फक्त ) व त्यास समरुप राज्य हिस्सा रु.५८३.३३३३३ लक्ष (रूपये पाच कोटी त्र्याऐंशी लक्ष तेहेतीस हजार तीनशे तेहेतीस फक्त) असा एकूण रू.१४५८.३३३३३ लक्ष (रूपये चौदा कोटी अठ्ठावन्न लक्ष तेहेतीस हजार तीनशे तेहेतीस फक्त) इतका निधी आयुक्त (कृषि) यांना अर्थसंकल्पिय वितरण प्रणालीवर वितरीत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. सदर निधीचा प्रवर्गनिहाय तपशील पुढीलप्रमाणे :

(रु. लाखात)

| अ.क्र. | बाब | सर्वसाधारण | अनु. जाती | अनु. जमाती | एकुण |
|---|---|---|---|---|---|
| १. | केंद्र हिस्सा | ६८९.७३ | १०३.३७ | ८१.९० | **८७५.००** |
| २. | राज्य हिस्सा | ४५९.८२ | ६८.९१३३३ | ५४.६० | **५८३.३३३३३** |
| | एकूण | ११४९.५५ | १७२.२८३३३ | १३६.५० | **१४५८.३३३३३** |

२. सदर निधी खालील लेखाशिर्षांतर्गत सन २०२४-२०२५ साठी अर्थसंकल्पित केलेल्या तरतूदीतून खर्ची टाकण्यात यावा.

| प्रवर्ग | केंद्र हिस्सा (६० टक्के) | राज्य हिस्सा (४० टक्के) |
|---|---|---|
| सर्वसाधारण | मागणी क्र. - डी -०३<br>२४०१ - पीक संवर्धन<br>(१०९) - विस्तार व शेतकरी प्रशिक्षण<br>(०१) माहिती व प्रचार<br>(०१) (४४) - कृषि उन्नती योजना -राज्य कृषि विस्तार कार्यक्रमांना विस्तारविषयक सुधारणा करण्याकरिता सहाय्य उपअभियान (केंद्र हिस्सा ६० टक्के) (कें.पु.यो.) (सर्वसाधारण)<br>३३-अर्थसहाय्य (२४०१४४४५) | मागणी क्र. - डी -०३<br>२४०१ - पीक संवर्धन<br>(१०९) - विस्तार व शेतकरी प्रशिक्षण<br>(०१) माहिती व प्रचार<br>(०१) (४३) - कृषि उन्नती योजना -राज्य कृषि विस्तार कार्यक्रमांना विस्तारविषयक सुधारणा करण्याकरिता सहाय्य उपअभियान (राज्य हिस्सा ४० टक्के) (कें.पु.यो.) (सर्वसाधारण)<br>३३ - अर्थसहाय्य (२४०१४४३६) |
| अनुसूचित जाती | मागणी क्र. - एन -०३<br>२४०१ - पीक संवर्धन<br>(००)(७८९)- अनुसूचित जातीसाठी विशेष घटक योजना<br>(०१) अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रमांतर्गत | मागणी क्र. - एन -०३<br>२४०१ - पीक संवर्धन<br>(००) (७८९)-अनुसूचित जातीसाठी विशेष घटक योजना<br>(०१) अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रमांतर्गत |

| | | |
|---|---|---|
| | योजना<br>(०१) (२३) -कृषि उन्नती योजना- कृषि विस्तार अभियान- विस्तार विषयक कामांत सुधारणा करण्याकरिता राज्यांच्या विस्तार कार्यक्रमांना सहाय्य (केंद्र हिस्सा ६० टक्के) (अनुसूचित जाती) (कें.पु.यो.)<br>३३-अर्थसहाय्य (२४०1B३०१) | योजना<br>(०१) (२४) - कृषि उन्नती योजना- कृषि विस्तार अभियान- विस्तार विषयक कामांत सुधारणा करण्याकरिता राज्यांच्या विस्तार कार्यक्रमांना सहाय्य (राज्य हिस्सा ४० टक्के) (अनुसूचित जाती) (कें.पु.यो.)<br>३३ -अर्थसहाय्य (२४०1B३१२) |
| अनुसूचित जमाती | मागणी क्र.टी - ५,<br>२४०१- पीक संवर्धन<br>७९६- अनुसूचित जमाती उपयोजना<br>(०१)- अनुसूचित जमाती क्षेत्राखालील उप योजनांतर्गत योजना<br>(०१) (१७) कृषि उन्नती योजना - कृषि विस्तार कार्यक्रमांना विस्तार विषयक सुधारणा करण्याकरिता सहाय्य उपअभियान (केंद्र हिस्सा, ६० टक्के) (कें.पु.यो.) (अनुसूचित जमाती)<br>३३ अर्थसहाय्य (२४०1A५१२) | मागणी क्र.टी - ५,<br>२४०१- पीक संवर्धन<br>७९६- अनुसूचित जमाती उपयोजना<br>०१- अनुसूचित जमाती क्षेत्राखालील उप योजनांतर्गत योजना<br>(०१) (१८) कृषि उन्नती योजना-- कृषि विस्तार कार्यक्रमांना विस्तार विषयक सुधारणा करण्याकरिता सहाय्य उपअभियान (राज्य हिस्सा, ४० टक्के) (कें.पु.यो.) (अनुसूचित जमाती)<br>३३ अर्थसहाय्य (२४०1A५२१) |

३. आत्मा योजनेकरीता प्रत्यक्ष वितरीत करण्यात येणा-या निधीच्या मर्यादेत योजनेची अंमलबजावणी करावी.

४. आयुक्त (कृषि) यांनी या योजनेसाठी केंद्र शासनाने विहीत केलेल्या मार्गदर्शक सूचना विचारात घेऊन योजनेंतर्गत उद्दिष्ट निहाय अंमलबजावणीच्या सविस्तर सूचना क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांना निर्गमित कराव्यात.

५. सन २०२४-२५ मध्ये राज्यात सदर योजनेची अंमलबजावणी व सनियंत्रण करण्याच्या दृष्टिने, पुढील अधिकाऱ्यांना नियंत्रण तसेच आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

| **अ.क्र.** | **स्तर** | **नियंत्रण अधिकारी** | **आहरण व संवितरण अधिकारी** |
|---|---|---|---|
| १. | आयुक्तालय स्तर | आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे | सहाय्यक संचालक (लेखा-१), कृषि, आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे. |
| २. | जिल्हास्तर | संबंधित प्रकल्प संचालक, आत्मा | संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयातील लेखाधिकारी. |

६. सदर योजनेंतर्गत सन २०२४-२५ मध्ये वितरीत केलेल्या निधीचे लेखापरिक्षीत केलेली उपयोगिता प्रमाणपत्रे ( Audited Utilizaton Certificates ) सत्वर सादर करावीत.

७. सदर शासन निर्णय वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्रमांक: अर्थसं.-२०२४/प्र.क्र.८८/अर्थ-३, दिनांक १५ ऑक्टोबर, २०२४, सामाजिक न्याय विभागाचे परिपत्रक बीयुडी-२०२४/प्र.क्र.६९/अर्थसंकल्प (विघयो),दि. १८ ऑक्टोबर, २०२४ व आदिवासी विकास विभागाचे परिपत्रक क्र. बीयुडी-२०२४/प्र.क्र.०२/कार्यासन-०६, दि. १८ ऑक्टोबर, २०२४

अन्वये प्रशासकीय विभागास प्रदान केलेल्या अधिकारास अनुसरुन निर्गमित करण्यात येत आहे.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२५०३२७१८२८०६३५०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

AMOL NILAKANTH SAKHARKAR

Digitally signed by AMOL NILAKANTH SAKHARKAR
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=AGRICULTURE AND ADF DEPARTMENT, 2.5.4.20=36b60751d094e56d974e1a44ec234c475fb0de5b35a79c1cf69a588f212b260e, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=BB4888CEBBF4B7A6440C6531A52925E3C8140B1C28DF723D8F006D11BC169A08, cn=AMOL NILAKANTH SAKHARKAR
Date: 2025.03.27 18:28:52 +05'30'

**(अ.नि.साखरकर)**
**अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन**

**प्रति -**

१. मा.मंत्री (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
२. मा.राज्यमंत्री (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
३. प्रधान सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
४. आयुक्त (कृषि) तथा राज्य नोडल अधिकारी आत्मा, कृषि आयुक्तालय, पुणे
५. संचालक ( आत्मा ), कृषि आयुक्तालय, पुणे
६. सर्व जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष आत्मा नियामक मंडळ (मुंबई शहर व मुंबई उपनगर वगळून)
७. सर्व संचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे
८. सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक
९. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद तथा उपाध्यक्ष आत्मा नियामक मंडळ
१०.संचालक वनामती, नागपूर
११.उप संचालक, आत्मा, सामेती, पुणे
१२.सहाय्यक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, पुणे
१३.सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
१४.सर्व प्रकल्प संचालक (आत्मा),
१५.महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
१६.कृषि विकास अधिकारी, सर्व जिल्हा परिषद
१७.सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
१८. महालेखापाल - १/२(लेखा परिक्षा)/(लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई /नागपूर
१९.वित्त विभाग (का.व्यय-१) (अर्थसंकल्प-१२)(अर्थोपाय), मंत्रालय, मुंबई.३२
२०.नियोजन विभाग, कार्यासन - १४१४, १४३१, मंत्रालय, मुंबई.३२
२१.कार्यासन अधिकारी, २-अे, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२२.निवड नस्ती (कार्यासन-३अे)